

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk kirkeråd

Kirkerådets høringsuttalelse til Farskapsutvalgets forslag til endringer i barnelovens kapitler om foreldreskap – NOU 2009:5 Farskap og annen morskap

Kirkerådet har mottatt Farskapsutvalgets utredning NOU 2009:5 *Farskap og annen morskap. Fastsettelse og endring av foreldreskap med forslag til endringer i barnelovens kapitler om fastsettelse av foreldreskap* og avgir følgende uttalelse:

Farskapsutvalgets mandat var å vurdere endringer i barnelovens bestemmelser om farskap og morskap og eventuelle konsekvensendringer i andre bestemmelser i barneloven og eventuelle andre lover, for å tilpasse loven til samfunnsmessige og teknologiske utviklingstrekk. I mandatet nevnes spesielt utviklingen av familiemønstre, muligheten for assistert befruktning og muligheten for sikker fastsetting av farskap. Utvalget ble blant annet bedt om å drøfte betydningen av "det biologiske prinsipp" i norsk barnelovgivning, og det skulle vurdere om det er riktig å beholde pater est-regelen. Videre ble utvalget bedt om å vurdere regler tilpasset bruk av DNA-analyse i farskapsaker og regler for tilfeller der det har skjedd assistert befruktning som ikke er tillatt i Norge, for eksempel gjennom bruk av surrogatmor.

Kirkerådet støtter i hovedsak de forslag som finnes i utvalgets innstilling. Særlig vil rådet fremheve betydningen av at arbeidet verdimeslig er forankret i FNs barnekonvensjon (art. 3 og 7) og har hensynet til barnets beste som et overordnet prinsipp. Dette tilsier at det er til barnets beste at det etableres foreldreskap helt fra fødselsøyeblikket og at dette gis stabilitet over tid. Kirkerådet vil understreke betydningen av at fokus på barnets rettighet og hva som gagnar barn, må være det sentrale kriterium for vurdering av foreldreskap. Dette er viktige prinsipper som vi gir vår tilslutning til. Med bakgrunn i kristen tro og tradisjon er det grunnleggende å holde frem at det ikke er noen menneskerettighet å få barn. Derimot har barn rettigheter i forhold til foreldre og samfunn. Barnekonvensjonen er et godt uttrykk for dette. Det innebærer at foreldre og samfunn er pliktig til å legge til rette ordninger og systemer etablert ut fra vurderingene om hva som gagnar barn. Kirkerådet er kritiske til at det i denne saken er vedtatt lovendringer i forkant av viktige utredninger om hva som gagnar barnet og barnets rettigheter (jfr vedtak og endringer i ekteskapslov, bioteknologilov og adopsjonslov mfl.).

Kirkerådet vil understreke at det tradisjonelle familiemønsteret best ivaretar barns rettigheter, jfr. barnekonvensjonens art 7§1. Den tradisjonelle familien som institusjon i vårt samfunn er under press. Kirkerådet mener det er en viktig politisk sak å medvirke til å stabilisere familierelasjonene. Vi savner dette perspektivet i utredningen. Det biologiske prinsipp, som innebærer at barn har best av å vokse opp hos sine biologiske foreldre, er fortsatt et viktig utgangspunkt for fastsettelse av foreldreskap. Barn bør også ha rett til å få kunnskap om sitt biologiske opphav. Samtidig peker utredningen på mulige spenninger mellom genetisk/biologisk foreldreskap og sosialt foreldreskap. Dette gjelder spesielt i de tilfeller der det er snakk om adopsjon. Det er åpenbart at det biologiske prinsippet noen ganger må vike for barnets rett til stabil omsorg.

Utvalget foreslår å videreføre dagens pater est-regel, som innebærer at morens ektemann automatisk blir barnets far. Dette innebærer at det biologiske prinsipp ikke

følges fullt og helt, samtidig som det sikrer gode og stabile rammer for mange barn helt fra starten av livet. Kirkerådet vil uttrykke sin støtte til dette synspunktet.

Vi er også enig i utvalgets argumentasjon for at pater est-regelen ikke bør utvides til å gjelde samboere og støtter utvalgets forslag om å oppheve regelen som åpner for at samboerfar kan etablere farskap uten morens samtykke. I Kirkerådets høringsuttalelse til Regjeringens forslag til ny ekteskapslov (20.9.07) ble det lagt vekt på å begrunne ekteskapets særstilling som samlivsform. Utvalget begrunner sin holdning med de praktiske problemer knyttet til en utvidelse av pater est-regelen, særlig problemer med å etablere tilfredsstillende dokumentasjon for at samboerskapet faktisk eksisterer på det tidspunktet barnet blir født. Vi støtter utvalgets synspunkt om at barnets behov for trygge rammer kan ivaretas gjennom en erklæring om farskap som begge foreldrene står sammen om. Vi er for øvrig glad for at terminologien her er endret, ved at det snakkes om å "erklære", ikke "erkjenne" farskap. Dette åpner opp for en mer positiv forståelse av farskap, der det kommer klarere fram at foreldrene er sammen om å få barn.

Moderne reproduksjonsteknologi har ført til nye problemstillinger i forhold til farskap og morskap. Utvalget drøfter her særlig problemstillinger knyttet til metoder for assistert befruktning som ikke er tillatt i Norge. Vi noterer med tilfredshet at utvalget ikke ser det som sin oppgave å tilpasse de norske lovreglene om foreldreskap for å legge forholdene bedre til rette for dem som vil benytte seg av slike tilbud i andre land. Utvalget går inn for å videreføre dagens lovregel om morskap, som innebærer at den kvinnen som føder barnet, alltid er barnets juridiske mor. Det er et synspunkt vi støtter.

Likevel foreslår utvalget noen endringer, blant annet gjennom å utvide adgangen til stebarnsadoptsjon, som blir begrunnet med hensynet til barnets beste. Det gjelder særlig i forhold til barn som er født i lesbiske parforhold. Utvalget peker på at den nye ekteskapsloven av 2008 vedtok at det ved kunstig inseminasjon i utlandet må være kjent donor for å kunne fastsette medmorskap. Dersom sæddonor er ukjent, må morens kvinnelige ektefelle stebarnsadoptere. Det foreligger ikke noe tilsvarende krav om at heterofile som reiser til utlandet skal benytte kjent sæddonor for at farskapet skal fastsettes etter pater est-regelen. Utvalget foreslår derfor å oppheve kravet om kjent donor for å sikre likebehandling av barn i lesbiske ekteskap. Kirkerådet er uenig i at kravet om anonymitet oppheves. Norsk lov bør ikke legge til rette for å få barn uten at barnet får kjennskap til sitt biologiske opphav.

Kirkerådet har tidligere, i sin uttalelse om forslaget til ny ekteskapslov, uttalt at det ikke er sakssvarende å sidestille infertile heterofile par med likekjønnede par som i biologisk forstand ikke kan få felles barn. Vi vil fastholde Kirkerådets kritiske synspunkt i forhold til utvalgets forslag om å liberalisere ekteskapsloven på dette punktet.

Kirkerådet stiller seg likevel positivt til hovedprinsippene i Farskapsutvalgets utredning. Vi har særlig pekt på at det biologiske foreldreskapet fortsatt bør stå sentralt i norsk lovgivning, samtidig som pater est-regelen sikrer gode og stabile rammer for barn som fødes i ekteskap. I spørsmål om foreldreskap er det barnets beste som bør være det overordnede prinsipp, slik FNs barnekonvensjon fastslår.

14.08.2009.